

(RE)INVENTIONS AND NARRATIVES OF (UN)CERTAINTY: MYTH, IMAGINATION, AND SPECULATION ACROSS LITERATURE AND THEORY

I poteri dell'incertezza e della fragilità. Immaginario, letteratura, linguistica e didattica nella società della precarietà.

Potęga niepewności i kruchości. Imaginarium, literatura, język i dydaktyka w społeczeństwie prekaryjnym

Section Organizers:

Alessandro Baldacci, University of Warsaw (a.baldacci@uw.edu.pl)

Anna Brysiak, University of Warsaw (anna.malgorzata.brysiak@uw.edu.pl)

Dorota Kozakiewicz-Kłosowska, University of Warsaw (d.kozakiewicz@uw.edu.pl)]

Andrea Ceccherelli, University of Bologna (andrea.ceccherelli@unibo.it)

Section language:

Italian and Polish

Call for Papers:

[PL]

Panel *Potęga niepewności i kruchości* to interdyscyplinarna przestrzeń refleksji, której celem jest krytyczny namysł nad strukturalną kondycją niepewności, charakteryzującą naszą współczesność. Proponujemy ponowne odczytanie zarówno kategorii kruchości - rozumianej jako zasób poznawczy i etyczny, zdolny podważyć nowoczesny paradygmat siły i samowystarczalności - jak i niepewności, ujmowanej jako jej dynamiczny odpowiednik: nie tyle brak czy ograniczenie, ile przestrzeń otwarcia, możliwości i przemiany.

W społeczeństwie naznaczonym tempem technologicznym, niestabilnością epistemologiczną, kryzysami środowiskowymi oraz postępującą prekaryzacją życia, niepewność przestaje być wyjątkiem czy odstępstwem, a staje się stanem powszechnym i fundamentalnym. Panel stawia sobie za cel zbadanie, w jaki sposób imaginariusz, literatura, język oraz dydaktyka nie tylko pokazują ów stan rzeczy, ale także pozwalają go krytycznie przepracować i twórczo oswoić. Szczególną uwagę poświęcimy współczesnym formom narracyjnym i poetyckim, które to, zanurzone w doświadczeniu nieokreśloności, ukazują formy podmiotowości odłonięte, podatne na zranienie i „niepełne”, a zarazem zdolne do tworzenia nowych sposobów relacji, poznania i działania.

Niepewność widziana jest tu nie tylko jako kategoria negatywna, kojarzona z lękiem, dezorientacją czy utratą sensu, lecz także jako aktywne narzędzie, strategia oddziaływania na rzeczywistość oraz sposób wyjścia poza logikę sztywnego determinizmu i otwarcia przestrzeni możliwości. W tej perspektywie może być ona również rozumiana jako praktyka troski: troski o rzeczywistość w całej jej kruchości oraz o podmioty w ich ekspozycji, zależności i relacyjności.

Panel wpisuje się w profil działalności zespołu badawczego **Microforma**, zajmującego się badaniami nad krótką formą ekspresji, oraz zespołu **Sinalefe**, poświęconego poezji europejskiej. Współkoordynatorem sekcji jest również zespół **Splint**, którego działalność obejmuje analizę kontrastowną włoskiej i polskiej poezji współczesnej.

W ujęciu transdyscyplinarnym zachęcamy do zgłaszania propozycji wystąpień poświęconych następującym zagadnieniom:

- przedstawienie niepewności w literaturze i w sztuce współczesnej;
- relacje między niepewnością, kruchością a nowymi formami podmiotowości;
- praktyki narracyjne i poetyckie jako narzędzia reinwencji rzeczywistości;
- dydaktyka niepewności oraz nowe metodologie nauczania w obszarze *humanities*;
- imaginaria niestabilności między kryzysem a potencjałem;
- związki między niepewnością, troską i odpowiedzialnością etyczno-polityczną;
- analiza niepewności w dyskursie komunikacyjnym i społecznym (od przekazu reklamowego po SMS-y, od dziennikarstwa po nowe media, od rzeczywistości wirtualnej po sztuczną inteligencję).

Celem panelu jest ukazanie, że niepewność - daleka od bycia rozumianą wyłącznie jako brak, który należy przezwyciężyć - może stanowić siłę generatywną, zdolną nie tylko ujawniać lęki i scenariusze kryzysowe, ale także otwierać drogi wyjścia, tworzyć formy twórczego oporu oraz nowe sposoby istnienia w świecie.

[IT]

Il panel *I poteri dell'incertezza e della fragilità* si propone come spazio di riflessione interdisciplinare volto a interrogare criticamente la condizione strutturale di incertezza che caratterizza il nostro presente. L'obiettivo è quello di rileggere tanto il paradigma della fragilità, intendendola come risorsa conoscitiva ed etica, capace di mettere in crisi un'idea della modernità fondata sul concetto di forza e autosufficienza, quanto quello dell'incertezza da intendersi come il suo correlato dinamico: non semplice mancanza o limite, ma spazio di apertura, possibilità e trasformazione.

In una società segnata da accelerazione tecnologica, instabilità epistemica, crisi ambientali e precarizzazione delle esistenze, l'incertezza non appare più come un'eccezione, ma come una condizione radicale e diffusa. Il panel intende dunque indagare come immaginario, letteratura, lingua e pratiche didattiche possano non solo rappresentare tale condizione, ma anche elaborarla criticamente e abitarla in modo produttivo. Particolare attenzione sarà rivolta alle forme narrative e poetiche contemporanee che, immerse nell'esperienza dell'indeterminatezza, mettono in scena soggettività esposte, vulnerabili e "incomplete", capaci tuttavia di generare nuove modalità di relazione, conoscenza e azione.

L'incertezza verrà così ripensata non più esclusivamente come categoria negativa - associata a paura, disorientamento e perdita di senso - ma come dispositivo attivo: una strategia per agire sul reale, per sottrarsi a logiche rigidamente deterministiche e per aprire spazi di possibilità. In quest'ottica, l'incertezza diventa anche una pratica di cura: cura del reale nella sua fragilità, e dei soggetti nella loro esposizione, nella loro dipendenza e nella loro relazionalità.

Il panel si inserisce nel lavoro congiunto del gruppo di ricerca **Microforma** impegnato nello studio delle forme brevi di espressione, e del gruppo **Sinalefe**, dedicato alla poesia europea, a cui si aggiunge la collaborazione del gruppo **Splint** che pone interesse ad una lettura contrastiva della poesia italiana e di quella polacca nel contemporaneo.

Attraverso un approccio transdisciplinare, il panel accoglie contributi che esplorino, tra gli altri, i seguenti ambiti:

- rappresentazioni dell'incertezza nella letteratura e nelle arti contemporanee;
- rapporti tra incertezza, fragilità e nuove forme di soggettività;
- pratiche narrative e poetiche come dispositivi di reinvenzione del reale;
- didattica dell'incertezza e nuove metodologie di insegnamento nelle humanities;
- immaginari dell'instabilità tra crisi e possibilità;
- relazioni tra incertezza, cura e responsabilità etico-politica;
- analisi dell'incertezza nel discorso comunicativo e sociale (dal messaggio pubblicitario agli sms, dal giornalismo ai nuovi media, dalla realtà virtuale all'intelligenza artificiale).

Nel suo insieme, il panel mira a mostrare come l'incertezza, lungi dall'essere un deficit da colmare, possa costituire una forza generativa: capace di materializzare non solo timori e scenari di crisi, ma anche vie di uscita, forme di resistenza creativa e nuovi modi di abitare il mondo.

Bibliography:

Z. Bauman, *Liquid Modernity*, Cambridge 2000.

L. Bifulco (red.), *La preparedness. Società e istituzioni di fronte all'incertezza*, Rzym 2026.

E. Borgna, *La fragilità che è in noi*, Turyn 2014.

G. Crasparo, *Elogio dell'incertezza. Saggi psicoanalitici*, Mediolan 2013.

G. Crasparo, *Inconsci, coscienza e desiderio. L'incertezza in psicoanalisi*, Rzym 2015.

Ch. Fillmore, „Frames and the Semantics of Understanding”, *Quaderni di Semantica* 1985, nr 9(2).

G. Gadotti, *Pubblicità sociale. Lineamenti, esperienze e nuovi sviluppi*, Mediolan 2009.

G. Gadotti, R. Bernocchi, *La pubblicità sociale. Maneggiare con cura*, Rzym 2010.

E. L. Galligan, *The Truth of Uncertainty: Beyond Ideology in Science and Literature*, Columbia 1998.

O. Giolo, B. Pastore (red.), *Vulnerabilità. Analisi multidisciplinare di un concetto*, Rzym 2015. M. L. Hoeg (red.), *Literary Theories of Uncertainty*, Londyn 2023.

J. Maćkiewicz, „Ramy interpretacyjne jako narzędzie badań medioznawczych”, *Studia medioznawcze* 2020, nr 21(3), s. 615–627.

F. Neresini, P. Vidali, *Il valore dell'incertezza. Filosofia e sociologia dell'informazione*, Mediolan 2013.

B. Skowronek, *Mediolingwistyka dekadę później*, Kraków 2024.

A. I. Tauber, *The Triumph of Uncertainty: Science and Self in the Postmodern Age*, Budapeszt 2022.

R. Tokarski, „Pola znaczeniowe i ramy interpretacyjne – dwa spojrzenia na język”, *Ling Varia* 2006, nr 1, s. 35–46, dostęp online: <http://www.lingvaria.polonistyka.uj.edu.pl/documents/5768825/a58dba4d-11bb-4e4d-b4dd-9997228e2ad8>.

A. Tversky, D. Kahneman, „Prospect Theory: An Analysis of Decision Under Risk”, *Econometrica* 1979, nr 47(2), s. 263–291.

A. Tversky, D. Kahneman, „The Framing of Decisions and the Psychology of Choice”, *Science* 1984, nr 211(4481), s. 453–458.

K. Wasilewski, „Framing i analiza ramowa – stan badań we współczesnym medioznawstwie. Przegląd stanowisk badawczych”, *Media – Kultura – Komunikacja Społeczna* 2018, nr 14(1), s. 91–109. DOI: 10.31648/mkks.2952.

Associated Research Groups:

Zespół badań nad krótką formą ekspresji MICROFORMA

Zespół MICROFORMA tworzą badacze, których zainteresowania naukowe koncentrują się wokół takich dyscyplin jak literaturoznawstwo, językoznawstwo, polonistyka, komparatystyka, nauki o kulturze, sztuki filmowe i teatralne, przekładoznawstwo, dziennikarstwo, sztuki muzyczne, filozofia, nauki socjologiczne oraz architektura, w językach i obszarach językowych: angielskim, włoskim, polskim, francuskim i hiszpańskim. Głównym celem działalności zespołu jest podjęcie głębokiej i wielowymiarowej refleksji nad krótką i/lub minimalistyczną formą ekspresji w rozmaitych jej przejawach, m.in. literackim (od noweli po opowiadanie, od mikropowieści po utwór liryczny i aforyzm), dziennikarskim (od notatki prasowej po felieton), teatralnym (od inscenizacji, przez jednoaktówkę po monodram), filmowym (ze szczególnym uwzględnieniem filmów krótkometrażowych) i telewizyjnym (od reklamy po serial), muzycznym, czy internetowym (np. blog, post, wideoklip). Poza prowadzeniem badań nad specyfiką „krótkości” w wymienionych obszarach, spróbujemy prześledzić strategie hybrydyzacji, jakie zachodzą między tymi gatunkami, co pozwoli z kolei na zastanowienie się nad zdolnością małych form ekspresji do ewolucji, wzajemnego przenikania się i umacniania swojej pozycji. Członkowie zespołu będą tworzyli mapy i panoramy pozwalające na uchwycenie fenomenu „zwięzłości” w zakresie interesujących ich dziedzin, a także by budować interdyscyplinarne sieci i pomosty dające możliwość globalnej refleksji nad krótką formą wyrazu we współczesności na płaszczyźnie kulturowej i artystycznej. Kolejnym celem działalności zespołu jest otwarcie szerokiej przestrzeni współpracy ze specjalistami zainteresowanymi formami ekspresji o charakterze „miniaturowym”, np. w zakresie sztuk plastycznych, komiksu, fotografii, urbanistyki i in., poprzez zaangażowanie w rozmaite inicjatywy naukowe i popularyzatorskie. W perspektywie, działania zespołu służą ponadto podjęciu i poszerzeniu transdyscyplinarnego dialogu między prowadzonymi badaniami a nauczaniem akademickim, gdzie zwięzłe formy ekspresji doskonale wpisują się we fragmentaryczny rozkład zajęć uniwersyteckich. Wymienione wyżej założenia będą realizowane poprzez wymianę idei i spostrzeżeń oraz dyskusje podejmowane podczas regularnych spotkań zespołowych, a także kontakt i dialog z krajowym i międzynarodowym środowiskiem akademickim, np. w ramach konferencji naukowych, wykładów i seminariów, projektów oraz publikacji naukowych, a także dzięki współpracy z innymi, polskimi i zagranicznymi, grupami badawczymi, ośrodkami akademickimi i instytucjami kultury.

Zespół badań nad współczesną poezją europejską SINALEFE: Mappings of European Poetry

Celem zespołu badawczego jest stworzenie przestrzeni dialogu dla autorów, krytyków, badaczy i studentów z różnych krajów Europy, co pozwoli na ożywienie debaty wokół doświadczenia poezji współczesnej, jej istotnych cech oraz zachodzących w niej zmian. Początki projektu sięgają 2021 r., kiedy powstało „Seminario Internazionale Permanente di Ricerca sulla Poesia Europea Contemporanea”, utworzone dzięki współpracy Katedry Italianistyki UW, Dipartimento di Lettere, Filosofia, Comunicazione na Uniwersytecie w Bergamo oraz Dipartimento di Studi Europei, Americani e Interculturali na Uniwersytecie „La Sapienza” w Rzymie. Począwszy od 2021 r. organizowaliśmy - zarówno w Bergamo, jak i w Warszawie - liczne spotkania i debaty poświęcone tematom, takim jak relacje między poezją a krajobrazem, dialog między poezją a geografą i historią, a także między głosem poety współczesnego a tradycją poetycką (od starożytności po dzień dzisiejszy). Biorąc za punkt wyjścia refleksje ważnych współczesnych autorów europejskich (takich jak włoscy poeci Milo De Angelis i Antonella Anedda, szwajcarsko-włoski poeta Fabio Pusterla, polska poetka Maria Dąbrowska, ukraińska poetka Lina Kostenko oraz francuska poetka Ade-

line Baldacchino), stworzyliśmy przestrzeń dla refleksji nad poezją współczesną, w której uczestniczą badacze nie tylko literaturoznawstwa, ale i innych dyscyplin naukowych zainteresowanych wpływem poezji na różne sfery wiedzy - nie tylko te stricte związane z literaturą. Ponadto, dzięki owocnej współpracy międzynarodowej, jaka została nawiązana w ramach seminarium, możliwe było zaangażowanie w projekt osób studenckich z Bergamo, Warszawy i Rzymu, co stanowi istotny element całego przedsięwzięcia. Jednocześnie, dzięki współpracy z badaczami literatury niemieckiej, włoskiej, francuskiej, polskiej i ukraińskiej, a także z komparatystami, rozpoczęliśmy badania nad kanonem poetyckim oraz kluczowymi zagadnieniami z zakresu współczesnej poezji europejskiej. W ramach Sinalefe postrzegamy poezję europejską nie jako sumę poszczególnych doświadczeń narodowych, ale jako przestrzeń żywej, otwartej i wzajemnej wymiany myśli i poszerzenia horyzontów, a także nowy sposób postrzegania i analizowania rzeczywistości. Częścią projektu jest też założona w 2022 r. seria wydawnicza poświęcona badaniom nad poezją europejską, publikowana przez florenckie wydawnictwo Le Lettere (serię redagują Alessandro Baldacci, Camilla Miglio i Amelia Valtolina). Książki wydawane w ramach serii dotyczą badań związanych z działalnością zespołu Sinalefe (w 2023 r. ukazał się pierwszy tom, pt. *Topologie del poema*) oraz publikacje monograficzne poświęcone niektórym z najważniejszych autorów poezji współczesnej (np. na 2025 r. planowane jest wydanie pierwszej włoskiej monografii dotyczącej twórczości niemieckiego poety Raoula Schrotta, a także publikacji zbiorowej poświęconej badaniom nad europejską poezją kobietą i jej kanonem).

Nasza działalność była pozytywnie oceniana i promowana w prasie, a także we włoskich audycjach radiowych.

Zespół badań SPLINT: Poezja włoska i polska w dialogu

Celem działalności zespołu SPLINT (którego nazwa wywodzi się od międzyjęzykowego połączenia polskiego słowa sploty oraz włoskiego intrecci) jest badanie poezji włoskiej i polskiej w ujęciu komparatystycznym poprzez motywy i zagadnienia, które w obu tradycjach kulturowych są szczególnie znaczące dla współczesności. Projekt łączy badaczy z Katedry Polonistyki Uniwersytetu Bolońskiego oraz z Katedry Italianistyki Uniwersytetu Warszawskiego, tworząc wspólną przestrzeń dla naukowców, studentów i poetów z obu krajów. Organizując i promując spotkania, seminaria i wymiany akademickie oraz międzynarodowe projekty badawcze grupa ma na celu promowanie dialogu krytyczno-kulturalnego między Włochami i Polską, łącząc działalność badawczą z upowszechnianiem poezji polskiej we Włoszech i poezji włoskiej w Polsce, przy jednoczesnym zaangażowaniu ośrodków akademickich, wydawnictw i centrów kultury obu krajów. Obok zainteresowania problemem recepcji i praktyką tłumaczeniową (które stanowią główne działania statutowe zespołu) poezji polskiej we Włoszech i poezji włoskiej w Polsce, SPLINT stawia sobie za cel pogłębianie refleksji nad kluczowymi zagadnieniami współczesnej twórczości poetyckiej, takimi jak: rola i specyfika twórczości kobiet; rosnące powiązania twórczości poetyckiej z dynamiką narracji prozatorskiej; badania nad nowymi modelami podmiotowości; relacja między tym, co globalne a tym, co lokalne; sposoby ponownego wykorzystania tradycji narodowej i światowej; zainteresowanie środowiskiem, światem zwierzęcym i nie-ludzkim; rola przedmiotów i wymiaru wizualnego; nowe formy i strategie eksperymentalne; relacja z historią (przeszłą i teraźniejszą, narodową i światową) oraz sposoby jej przetworzenia w tekstach. Zestawienie poezji polskiej z włoską na płaszczyźnie tych zagadnień oznacza przyjęcie perspektywy ukierunkowanej na badanie tekstów kulturowych nie w oderwaniu, a w relacji między sobą, podobnie jak ma to miejsce w fizyce kwantowej. Takie podejście przyczynia się do poszerzenia dyskursu krytycznego, zwiększając jego potencjał interpretacyjny i poznawczy na poziomie kulturowym

i hermeneutycznym. Działalność grupy badawczej ma również na celu umożliwienie spotkania nie tylko krytyków poezji włoskiej i polskiej, lecz także poetów z obu krajów, tworząc możliwość bezpośredniego zestawienia praktyki pisarskiej z refleksją teoretyczną. Głównym zamierzeniem projektu jest także aktywne zaangażowanie osób studiujących, zaproszonych do współpracy na poziomie organizacyjnym oraz koncepcyjno-naukowym. Celem tych działań jest wsparcie i podkreślenie roli młodych i przyszłych badaczy w obszarze studiów nad poezją, rozumianych jako wspólna przestrzeń rozwoju i dialogu.

